

Stručni rad

PREKOMJERNO KORIŠTENJE INFORMACIJSKE TEHNOLOGIJE

univ.dipl. ped. i prof. soc. Marjetka Gombač

Sažetak

Pretjerano i nekontrolirano korištenje digitalne tehnologije ima štetan učinak na razvoj mladih. U svjetskim razmjerima, unatoč svim dokazanim posljedicama, nije napravljena ozbiljna procjena koja bi zaustavila histeriju profitabilnih vlasnika svega toga. U članku naglašavam kako bi i roditelji i škola trebali biti svjesni da samo primjerena količina uporabe odvaja lijek od otrova. Istraživanja pokazuju da su tome u većoj mjeri podložne ugrožene obitelji. Navodim primjer podizanja svijesti srednjoškolaca o posljedicama nepromišljenog korištenja internetskih mreža.

Ključne riječi: elektronički mediji, mozak, posljedice, roditelji, škola

1.UVOD

Pod pojmom informacijska tehnologija podrazumijevamo televiziju, kompjuter, internet igraču konzolu, navigacijski sustav, projektor, player, interaktivnu ploču, pametni telefon itd. To može biti kobno za djecu i mlade jer se njihov mozak razvija do 25. godine. »U Južnoj Koreji, vrlo modernoj industrijskoj zemlji s vodećom svjetskom informacijskom tehnologijom, poremećaji pamćenja, pažnje i koncentracije, kao i emocionalna i opća otupjelost, sve su češći od početka ovog stoljeća. Ovu sliku bolesti nazvali su digitalna demencija.« [1]

2.Funkcija mozga

U posljednjim desetljećima su stručnjaci otkrili, kako je **mozak** izvanredno plastičan. To znači, da se on, ako ga koristimo, razvija i mijenja, inače propada. Do 25. godine života ima dvostruku funkciju, sazrijeva u mozak odraslih i istodobno uči. Proces sazrijevanja i učenja odvija se usklađeno i u određenom redoslijedu. Ako se ovaj proces odvija u pretežno realnom okolišu i emocionalno ugodnoj klimi, mozak dublje prerađuje informacije i zbog toga sjećanje traje dulje. U sinapsama, vezama između živčanih stranica, dolazi do promjene, tako da se stvaraju sljedovi. Tko propusti ove faze razvoja, teško će ih ili nikako nadoknaditi.

3.Uloga obitelji

Različite studije su pokazale da **ugrožene obitelji** provode više vremena pred ekranima od ostalih obitelji i da upravo majke iz takvih obitelji vode u upotrebi društvenih mreža. Crtani filmovi na telefonima postali su dadilje, zbog toga djeca gube kontakte s vršnjacima i s prirodom. S vremenom se javlja nemiran san [3] kratkovidnost, prekomjerna težina, pomanjkanje pažnje, hiperaktivnost, teškoće u govoru, čitanju i matematici, itd. Stručnjaci preporučuju da djeca do 2. godine uopće ne provode vrijeme pred zaslonom, da djeca od 2. do 5. godine budu izložena zaslonu manje od jednog sata i to uz svoje roditelje, djeca od 6. do 9. godine najviše jedan sat, od 10. do 12. godine najviše sat i pol, a od 13. do 18. godine u prosjeku do dva sata. [4]

4.Uloga škole

Za vrijeme pandemije koronavirusa kad se nastava dulje vremena odvijala na daljinu mladi ističu da su izgubili kontakt s učiteljima i sa svojim vršnjacima, a učitelji kažu, da se znanje smanjilo.

Istraživanja OECD-a i PISA-e do sada nisu dokazala bolje rezultate učenja u državama koje su više uložile u digitalnu tehnologiju.

Primjer dobre prakse u srednjoj školi

Metoda i oblik: razgovor u grupi o knjizi 'Ta noć' Kate Mcffrey

Sadržaj: Jazz, Tommy i Jack pod utjecajem alkohola spolno zlostave Annie i ne samo to, jedan od sudionika to snimi i postavi na internet. To izazove aferu u javnosti.

Cilj: osvijestiti, podići razinu svijesti, analizirati i razmišljati o posljedicama i rješenjima; prihvatiti drugačiji pogled

Izvod iz dijela razgovora

Tehnika: prenosim iskustvo čitatelja i razloge formiranja

Cilj: podići razinu svijesti, emocija i djelovanja

Pročitam odlomak koji opisuje trenutak kad se javnost podijelila na dvije strane:

»Prva strana je smatrala Tommyja i Jacka krivima za zlodjelo, predstavnicima poludjelu generaciju koja traži potvrdu putem društvenih mreža, upušta se u opscena i prijestupnička djela i proizvodi i koristi pornografiju ... Druga strana je smatrala da su to ipak samo obični dečki.«¹

Pročitam reakciju roditelja:

»Poslije afere su roditelji vlastitoj kćeri Jazz okrenuli leđa. Jazz se preselila kod ujaka i tetke koji su je rado prihvatili u svoj dom. Povremeno je kontaktirala s roditeljima. Počela je posjećivati psihologinju Karin.«²

¹ »V prvem so imeli Tommyja in Jacka za zločinca po lastni krivdi, pa tudi za utelešenje ponorele generacije, generacije, ki je iskala potrditev prek družabnih medijev, se spuščala v opolzke in nezakonite zadeve, ustvarjalce in potrošnike pornografije.... Drugi tabor je označevalo geslo, sta pač fanta.«

² »Po aferi so starši Jazz obrnili hrbet. Preseli se v drugo mesto k stricu in teti, ki jo toplo sprejmeta. Občasno je vzpostavila stik s starši. Začela je obiskovati psihologinjo, Karin.«

Pitam:

»Što je Jazz doživljavala u najtežim trenucima?«

Tišina, zatim odgovori učenica:

»Kad sam to čitala, plakala sam.«

Tišina.

»Mislim, da je Jazz jako brzo osjetila da je se roditelji srame.«

Pogne glavu:

»Bila sam ljuta na roditelje, jer im javni ugled značio više nego nesreća vlastite kćeri.«

Tišina.

»Razveselila me je njena odluka da se odseli od roditelja, a još više to što su je rođaci toplo primili.«

Diže glavu i lice joj se ozari.

Upotrijebim tehniku zrcaljenja:

»Ako te dobro razumijem, bilo ti je teško zbog Jazz?«

Učenica zaplače, potvrdi, zatim slijedi tišina i nastavim:

»Bila si neizmjerljivo ljuta jer su roditelji svoju kćer ostavili na cjedilu usred njezine najveće životne kušnje.

Brzo reagira na moje riječi i nasmije se:

»Da.«

Nastavim

»Jesam te dobro shvatila? Ujak i tetka su joj iskazali bezuvjetnu ljubav?«

U trenu reagira na moje pitanje

»Da.«

5.ZAKLJUČAK

Informacijska tehnologija poboljšava nam život, ali istodobno nam donosi i mnogo muke. Manfred Spitzer, poznati njemački neurolog, psihijatar i psiholog, već 20 godina proučava utjecaj učenja na mozak i kaže da se raduje kad vidi kako Njemačka ne prednjači u razvoju digitalizacije.

6.LITERATURA

- [1.]Spitzer, M. (2016). *Digitalna demenca : kako spravljamo sebe in svoje otroke ob pamet*. Celovec: Mohorjeva.
- [2.]Spitzer, M. (2021). *Epidemija pametnih telefonov : nevarnosti za zdravje, izobraževanje in družbo*. Celovec: Mohorjeva družba; Ljubljana: Mladinska knjiga.
- [3.]Vec, T. (2002). Specifične komunikacijske tehnike v svetovalni in terapevtski praksi. *Socialna pedagogika*, 6(4), 405–430.
- [4.]Vintar, S., M. (ur.) (2021). *Smernice za uporabo zaslonov pri otrocih in mladostnikih: Priročnik za strokovnjake*. Ljubljana: Sekcija za primarno pediatrijo Združenja za pediatrijo Slovenskega zdravniškega društva.
- [5.]https://www.zdravniskazbornica.si/docs/default-source/novice-dokumenti/uporaba-zaslonov-smernice-za-splet-%C4%8Db-printanje.pdf?sfvrsn=f9b83436_2 (27. 12. 2021)